

Leena Mannonen

Elintarvikkeiden erikoisosaaja

■ **Leena Mannonen toimii Suomen äänenä, kun Euroopan unioni sorvaa muuntogeenisten tuotteiden ja uuselin-
tarvikkeiden säätelyä.**

Sisko Loikkanen

Haastatteluhetki maa- ja metsätalousministeriön kaupallisen neuvoksen **Leena Mannosen** kanssa ei järjesty ihan helposti. Hänen kalenteriaan täyttävät palaverit, kokoukset ja etenkin matkat.

”Kiireisimpinä aikoina olen lentänyt Brysseliin kolme kertaa viikossa”, menevä nainen naurahtaa.

Mannosen työskätkä ovat elintarvikemaailman uutuudet ja niihin liittyvät säädökset. Mukaan kuuluvat niin muuntogeeniset tuotteet, elintarvikentsyymit ja ravintolisät kuin uuselin-
tarvikkeet, esimerkiksi keskustelua herättävät hyönteiset.

Kokoukset pidetään Brysselissä, koska elintarvikkeita koskeva lainsäädäntö on harmonisoitu EU-tasolla. Säädösten laatimisen lisäksi on päätettävä toimeenpanosta, kuten lupamenettelyistä ja riskinarvioinnista.

”Niitä kaikkia olen Suomen edustajana ollut kehittämässä yhdessä muiden EU-maiden ja komission kanssa.”

Varsinkin lainvalmistelun loppusuoralla puheenvuorot saattavat käydä kiihkeiksi, kun jokainen jäsenmaa haluaa esiin oman kantansa.

Erityisen kinkkisenä Mannonen muistaa tilanteen, kun uuselin-
tarvikkeiden säätelyä uudistettiin.

”Tuotantoeläinten kloonauksen nosti tunteet pintaan. Aivan ennenkuulumattomasti säädöshanke kaatui viimeisen yön neuvotteluissa.”

Asiaan palattiin vasta pari vuotta myöhemmin, jolloin tuotantoeläinten kloonauksen säädökset jätettiin pois.

”Kloonauksesta ei ole saatu ratkai-

sua aikaan vielä, vaan siitä kiistellään yhä.”

Tutkija hypäsi hallintoon

Leena Mannosen lapsuudenkoti sijaitti Turussa. Toimistoapulaisäidin ja puuseppäisen tytär menestyi koulussa erinomaisesti. Kun äidin serkku oli abiturienttikävänä pyrkimässä ”polille”, Leena päätti mennä perässä.

”Vaikka se ”poli” ei edes kertonut minulle mitään”, Mannonen nauraa.

Hyvä opettaja oli sytyttänyt hänes-

sä kipinän kemiaan, joten parhaalta vaihtoehdolta Teknillisessä korkeakoulussa tuntui kemian osasto. Siellä fuksi valitsi pääaineekseen kiinnostavalta kuulostaneen elintarviketeknologian.

Otaniemessä hän soljahti helposti teekkariympäristöön.

”En tuntenut entuudestaan ketään, mutta yhteisö otti piiriinsä nopeasti ja ryhmähenki oli heti vahva. Ensimmäinen opiskeluvuosi oli hulttoman hauska, ja opinnotkin lähtivät käyntiin siinä sivussa.”

Kemian osaston yhteishenki kumpusi etenkin runsaista laboratoriotöistä.

”Kemian osastosta löysin aviomiehenkin, mikä oli oikein hyvä bonus.”

Diplomityönsä Mannonen teki vehnän keittoekstruusiosta ja TKK:ssa assistenttina työskennellessään lisen-
siantityön entsyymien tuottamisesta mikrobien avulla.

Professorinsa perässä hän siirtyi VTT:hen kasvibioteknii-
kan tutkijaksi. Siellä syntyi myös väitöskirja, jonka aiheena oli vierasproteiinin tuotto kasvisolukko-
viljelmillä.

Kun EU:n uuselin-
tarvikkeiden säätelyä uudistettiin vuonna 1997 tuli voimaan, silloinen Elintarvikkeiden turvallisuusvirasto etsi osaajaa, joka käynnistäisi toimintatavat Suomessa. Tutkija päätti hypätä uudelle uralle vi-
ranomaistehtäviin.

Elintarvikkeiden turvallisuusvirastosta Mannonen jatkoi muutaman vuoden kuluttua kauppa- ja teollisuusministeriöön, jonka alaisuuteen elintarvikelainsäädäntö kuului.

”Kun virastossa sovelsin lainsäädäntöä, ministeriössä työkseni tuli olla myös sitä laatimassa”, hän kuvaillee muutosta.

Elintarvikelainsäädäntö siirrettiin sittemmin maa- ja metsätalou-
sministeriöön, jonne myös Mannonen siirtyi ”samassa kaupassa”.

Valintojaan hän ei ole katunut,

Leena Mannonen

- Syntynyt Turussa vuonna 1954.
- Ylioppilas 1973, Raunistulan yhteiskoulu.
- Diplomi-insinööri (elintarviketeknologia) 1979, tekniikan lisen-
siaatti (soveltava mikrobiologia) 1982, tekniikan tohtori (teknillinen biokemia) 1993, Teknillinen korkeakoulu TKK.
- TKK:n mikrobiologian assistentti 1980–1984 ja kasvibioteknii-
kan dosentti 1994–2009, Aalto-
yliopiston kasvibioteknii-
kan dosentti 2010–.
- VTT:n erikoistutkija ja ryhmän-
johtaja 1985–1997.
- Elintarvikkeiden turvallisuusviraston erikoistutkija ja vs. yksikönpäällikkö 1997–
2002.
- Kauppa- ja teollisuusministeriön kaupallinen neuvos 2002–2007.
- Maa- ja metsätalou-
sministeriön kaupallinen neuvos 2008–.
- Uuselin-
tarvikkeiden turvallisuusviraston pää-
sihteeri 1997–.
- Asuu Helsingissä. Naimisissa, kaksi aikuista lasta ja yksi lapsen-
lapsi.
- Harrastaa liikuntaa, matkailua ja lukemista.

Tutkijataustasta on ollut suurta hyötyä lainsäädäntötyössä, Leena Mannonen sanoo.

Sisko Loikkanen

vaikka hetkittäin veri onkin vetänyt takaisin tutkimuksen pariin.

”Mitä kauemmin olen ollut hallinnossa, sitä kiinnostavammaksi työ on muuttunut. Se on haastavaa ja laaja-alaista, joten olen hyvin tyytyväinen.”

On myös ollut hienoa havaita, että tutkijataustasta on paljon hyötyä lainsäädäntötyössä. Opit elintarviketeknologiasta, biotekniikasta ja molekyylibiologiasta ovat käytössä jatkuvasti. Ministeriö on tarjonnut erinomaisen näköalapaikan koko elintarvikealan ja erityisesti geenitekniikan sääntelyn kehitykseen.

Eurooppalaisen geenitekniikkalainsäädännön Mannonen arvioi ongelmalliseksi.

”Se on sidottu teknologiaan eikä tuotteeseen. Ongelma on teknologiassa tapahtuva nopea kehitys, joka johtaa tulkintavaikeuksiin. USA:ssa, Kanadassa ja Australiassa lupamennettely liittyy pikemminkin tuotteen ominaisuuksiin.”

Vaikka molekyylibiologia ja biotekniikka ovat edistyneet, Euroopan lainsäädäntö pohjaa 1990-luvun alun määritelmiin ja on osin jäänyt auttamatta jälkeen.

”Nyt EU:ssa pitäisi pohtia, miten

huolehdimme paitsi turvallisuudesta myös siitä, ettemme juutu vanhoihin määritelmiin, joita on hankala soveltaa nykypäivänä.”

Uusilla teknologioilla voidaan Mannosen mukaan tuottaa nopeammin uusia jalosteita kuin perinteisillä konsteilla.

”Uudet sovellukset ovat elegantteja ja täsmällisiä. Euroopassakin pitäisi nähdä niiden mahdollisuudet. Tällä hetkellä tuotteet kehitetään muualla, ja me eurooppalaiset olemme lähinnä ostajan roolissa.”

Snorklausta ja kirsikankukkia

Kesällä 2018 Mannonen on jäämässä eläkkeelle ja valmistautuu jo tulevaan.

”Kunnon pitää olla silloin korkealla”, hymyilee aktiivisesti liikuntaa harrastava nainen.

Vapaa-aikaan kuuluu myös mökkeily Karjalohjalla.

”On hienoa katsoa luonnon herävän. Olen alkanut seurata esimerkiksi lintujen saapumista, vaikka en mikään bongari olekaan.”

Koko perheen intohimoihin on aina kuulunut matkailu. Eläkkeellä

reissut aviomiehen kanssa voivat venyä entistä pitemmiksi.

”Muut mantereet on nähty, mutta silloin otamme varmaan tähtäimeen Australian”, hän suunnittelee.

Matkakohteiden valintaa määrittelee myös puolison sukellusharrastus.

”Pitäisi löytää paikkoja, joissa minä snorklaillen ja hän sukeltaa vähän syvemmälle.”

Mannonen tunnustautuu myös kirjojen ystäväksi. Lähellä hänen sydäntään on etenkin japanilainen kirjallisuus ja ikaikainen lempikirjailija nobelisti **Yasunari Kawabata**. *Lumenmaa* ja varsinkin *Kioto* veivät suomalaistyön mennessään jo varhain.

”Nuorena haaveilin, että kunpa joskus pääsisin Kiotoon ja näkisin ne kirsikankukat. Sitten kävikin niin, että matkustin töiden merkeissä Japaniin joka kevät kymmenen vuoden ajan.”

”Harrastuksista” rakkain on kuitenkin nelivuotias lapsenlapsi.

”Eniten odotan sitä, että ehdin viettää hänen kanssaan enemmän aikaa.”

□

Kirjoittaja on kemian diplomi-insinööri ja Ylen tiedetoimittaja.
sisko.loikkanen@yle.fi